

Félagsþjónusta sveitarfélaga 2012

Municipal social services 2012

Samantekt

Árið 2012 fengu 7.736 heimili fjárhagsaðstoð sveitarfélaga og hafði heimilum sem þáðu slíkar greiðslur fjölgað um 21 (0,3%) frá árinu áður. Það er viðsnúningur frá fyrri árum. Frá árinu 2007 til ársins 2011 fjölgaði heimilum sem fengu fjárhagsaðstoð að jafnaði um 860 á ári eða úr 4.280 heimilum árið 2007 í 7.715 árið 2011. Fjölmennustu hóparnir árið 2012 sem fengu fjárhagsaðstoð voru sem fyrr einstæðir barnlausir karlar (43,0% heimila) og einstæðar konur með börn (27,1% heimila). Árið 2012 var tæplega helmingur (48,3%) viðtakenda fjárhagsaðstoðar atvinnulaus og af þeim tæplega tveir þriðju án bótaréttar, alls 2.270 einstaklingar.

Á heimilum sem fengu fjárhagsaðstoð árið 2012 bjuggu 12.586 einstaklingar eða 3,9% þjóðarinnar, þar af voru 4.190 börn (17 ára og yngri) eða 5,3% barna á þeim aldri. Árið 2011 bjuggu 12.540 einstaklingar eða 3,6% þjóðarinnar á slíkum heimilum, þar af voru 4.098 börn eða 5,1% barna.

Árið 2012 nutu 8.387 heimili félagslegrar heimaþjónustu. Rúmlega fjögur af hverjum fimm þessara heimila voru heimili aldraðra eða 6.800 (81,1%) og hafði þeim fjölgað um 29 (0,3%) frá árinu 2011. Á þessum heimilum aldraðra bjuggu 8.511 einstaklingur og jafngildir það 20,5% landsmanna 65 ára og eldri. Í Reykjavík naut fjórðungur (24,2%) 65 ára og eldri félagslegrar heimaþjónustu. Meðalfjöldi vinnustunda við heimaþjónustu á heimili árið 2012 var 116 (2,5 stundir á viku) og hafði þeim fjölgað um fimm frá árinu á undan. Um 34% vinnustunda voru eingöngu við þrif, en í öðrum tilvikum var einnig um persónulega þjónustu að ræða.

Árið 2012 nutu 1.945 börn dagvistar á einkaheimilum og hafði þeim fækkað um 112 (-5,4%) frá árinu á undan. Alls voru tæp 7% barna 0 til 5 ára í slíkri dagvistun árið 2012. Rúm 5% allra barna á fyrsta ári voru í dagvistun á einkaheimili og tæp 37% eins árs barna, en það eru börn sem ekki hafa náð leikskólaaldri.

Inngangur

Félagsþjónusta sveitarfélaga

Samkvæmt 1. gr. laga um nr. 40/1991 um félagsþjónustu sveitarfélaga er „markmið félagsþjónustu á vegum sveitarfélaga að tryggja fjárhagslegt og félagslegt öryggi og stuðla að velferð íbúa á grundvelli samhjárpar“. Með félagsþjónustu samkvæmt lögunum er átt við ráðgjöf, aðstoð og þjónustu í tengslum við félagslega ráðgjöf, fjárhagsaðstoð, félagslega heimaþjónustu, málefni barna og ungmenna og fleira. Í viðauka er gerð nánari grein fyrir skipulagi og framkvæmd þessarar þjónustu. Árið 2011 fór fram tilfærsla á þjónustu við fatlaða frá ríki til þjónustusvæða sveitarfélaga. Um þá þjónustu er ekki fjallað í þessu hefti.

Upplýsingaöflun

Allt frá árinu 1987 hefur Hagstofan leitað upplýsinga árlega um félagsþjónustu sveitarfélaga. Frá árinu 1998 hefur verið leitað til sveitarfélaga með 250 eða fleiri íbúa þar sem um eða yfir 98% íbúa landsins búa.

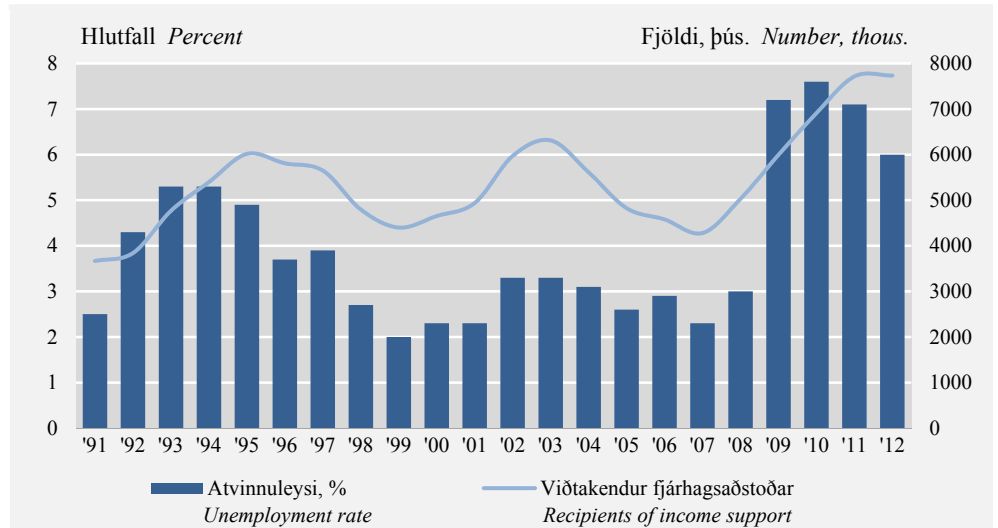
Fjárhagsaðstoð

Dregur úr fjölgun viðtakenda fjárhagsaðstoðar

Árið 2012 fengu 7.736 heimili fjárhagsaðstoð sveitarfélaga og hafði heimilum sem þáðu slíkar greiðslur fjölgað um 21 (0,3%) frá árinu áður. Árið 2011 hafði heimilum sem þáðu slíkar greiðslur fjölgað um 805 (11,6%) frá árinu áður. Árið 2003 þáðu 6.312 heimili fjárhagsaðstoð sveitarfélaga en til ársins 2007 fækkaði þeim jafnt og þétt eða sem nam 32% á öllu tímabilinu. Breyting í fjölda fjárhagsaðstoðarþega helst í hendur við hagsveiflur eins og glögglega kemur fram í mynd 1, sem sýnir fjölda viðtakenda fjárhagsaðstoðar og árlegt hlutfall atvinnuleysis árin 1991 til 2012.

Mynd 1. Hlutfall atvinnulausra og fjöldi viðtakenda fjárhagsaðstoðar 1991–2012

Figure 1. Unemployment rates and number of recipients of income support 2001–2012

Frá árinu 2011 til 2012 jukust útgjöld sveitarfélaganna vegna fjárhagsaðstoðar um tæpar 386 milljónir eða um rúmlega 10%, en á föstu verðlagi jukust þau um rúmlega 5%. Meðalmánaðargreiðslur fjárhagsaðstoðar lækkuðu á sama tíma um 6 þúsund kr. eða 6,1%, en á föstu verðlagi lækkuðu þær um tæp 11%. Mánaðarfjöldi sem fjárhagsaðstoð var greidd var 5,4 mánuðir að meðaltali 2012, en 4,6 mánuðir 2011 (sjá töflu 7).

Aldur og fjölskyldugerð

Fjölmennasti hópurinn sem fékk greidda fjárhagsaðstoð sveitarfélaga árið 2012 var sem fyrr einstæðir barnlausir karlar (43,0% heimila) og einstæðar konur með börn (27,1% heimila). Árið 2011 tók fyrrnefndi hópurinn til 43,2% heimila en sá síðar nefndi til 26,8% þeirra (sjá töflu 8).

Aldurssamsetning viðtakenda breytist lítið milli árana 2011 og 2012 og fjölmennasti aldurshópurinn var sem fyrr viðtakendur á aldrinum 25 til 39 ára eða tæp 43% heildarhóps árið 2012 en tæp 42% heildarhóps árið áður. Tæpur þriðjungur viðtakenda bæði árin 2011 og 2012 var 24 ára og yngri.

Íbúar á heimilum sem njóta fjárhagsaðstoðar

Á heimilum sem fengu fjárhagsaðstoð árið 2012 bjuggu 12.586 einstaklingar eða 3,9% þjóðarinnar, þar af voru 4.190 börn 17 ára og yngri eða 5,3% barna á þeim aldri. Árið 2011 bjuggu 12.540 einstaklingar eða 3,9% þjóðarinnar á slíkum heimilum, þar af voru 4.098 börn eða 5,1% barna (sjá töflu 9).

Atvinnustaða viðtakenda fjárhagsaðstoðar

Árið 2012 eru 3.623 (48,3%) viðtakendur fjárhagsaðstoðar atvinnulausir. Það er álika stór hópur og árið 2011 en árið 2010 voru 44% viðtakenda fjárhagsaðstoðar atvinnulausir. Árið 2011 og árið 2012 voru tæplega 63% hinna atvinnulausu án bótaréttar, en það átti við um rúmlega 61% þeirra árið 2010.

Tafla 1. Atvinnustaða viðtakenda fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga 2011–2012
Table 1. Employment status of recipients of municipal income support 2011–2012

	2011		2012	
	Fjöldi Number	%	Fjöldi Number	%
Alls þekkt Total known	7.521	100,0	7.498	100,0
Í starfi Employed	657	8,7	653	8,7
þar af í fullu starfi thereof full-time	371	4,9	359	4,8
þar af í hlutastarfi thereof part-time	265	3,5	274	3,7
þar af í hlutastarfi með hluta atvinnuleysisbætur thereof part-time part-time insured	21	0,3	20	0,3
Atvinnulausir Unemployed	3.634	48,3	3.623	48,3
þar af með bótarétt thereof insured	1.352	18,0	1.353	18,0
þar af án bótaréttar thereof non-insured	2.282	30,3	2.270	30,3
Lífeyrisþegar Pensioners	990	13,2	913	12,2
Sjúklingar Patients	1.183	15,7	1.345	17,9
Heimavinnandi Housewives	29	0,4	20	0,3
Nemar Students	826	11,0	785	10,5
Annað Other	202	2,7	159	2,1
Upplýsingar vantar Unknown	194	•	238	•
Alls Total	7.715	•	7.736	•

Félagsleg heimaþjónusta

Fjögur af hverjum fimm heimilum sem njóta heimaþjónustu eru heimili aldraðra

Árið 2012 nutu 8.387 heimili félagslegrar heimaþjónustu og hafði heimilum fjölgað um 29 (0,3%) frá árinu á undan. Rúmlega fjögur af hverjum fimm heimila sem fengu félagslega heimaþjónustu árið 2012 voru heimili aldraðra eða 6.800 (81,1%). Heimilum aldraðra sem nutu félagslegrar heimaþjónustu hafði fjölgað árið 2012 um 113 (1,7%) frá árinu á undan. Frá árinu 2010 hafði þeim fjölgað um 307 (4,7%).

Árið 2012 voru 5.572 (66,4%) þessara heimila á höfuðborgarsvæðinu, þar af 3.805 (45,4%) í Reykjavík. Heimili aldraðra á höfuðborgarsvæðinu sem nutu heimaþjónustu fjölgaði um 86 eða 2,0% milli árána 2011 og 2012. Á sama tímabili fjölgaði heimilum aldraðra í sveitarfélögum utan höfuðborgarsvæðisins sem nutu heimaþjónustu um 27 eða 1,2%.

Tafla 2. Félagsleg heimaþjónusta sveitarfélaga eftir tegundum heimila 2011–2012

Table 2. Households receiving municipal home-help service 2011–2012

Fjöldi <i>Number</i>	Höfuðborgarsvæði <i>Capital region</i>			Önnur sveitar- félög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	
	Alls <i>Total</i>	Alls Reykja- <i>Total</i>	Önnur vík <i>Other</i>		
2011³					
Heimili alls <i>Households, total</i>	8.358	5.458	3.836	1.622	2.900
Heimili aldraðra <i>Homes of the elderly</i>	6.687	4.379	3.055	1.324	2.308
Fatlaðir á heimili ² <i>Handicapped in households²</i>	1.217	749	568	181	468
Önnur heimili <i>Other households</i>	454	330	213	117	124
2012					
Heimili alls <i>Households, total</i>	8.387	5.572	3.805	1.767	2.815
Heimili aldraðra <i>Homes of the elderly</i>	6.800	4.465	3.049	1.416	2.335
Fatlaðir á heimili ² <i>Handicapped in households²</i>	1.077	820	558	262	257
Önnur heimili <i>Other households</i>	510	287	198	89	223

¹ 250 íbúar eða fleiri. *250 inhabitants or more.*

² Árið 2011 fluttist þjónusta við fólk með fötlun til þjónustusvæða sveitarfélaga og eru þeir þjónustuþegar ekki meðtaldir hér. *From the year 2011 services for people with disabilities were moved to municipality's service areas, which are not included in this data.*

³ Tölur endurskoðaðar frá síðustu birtingu. *Figures revised from last publication.*

Aldraðir á heimilum sem nutu heimaþjónustu

Árið 2012 bjuggu 8.511 aldraðir eða 20,5% landsmanna 65 ára og eldri á heimilum sem nutu félagslegrar heimaþjónustu. Árið 2011 átti það við 8.386 eða 20,9% 65 ára og eldri. Árið 2012 naut fjórðungur (24,2%) 65 ára og eldri í Reykjavík félagslegrar heimaþjónustu. Árið 2012 naut 43,7% 80 ára og eldri félagslegrar heimaþjónustu. Tæp 60% aldraðra sem nutu heimaþjónustu bjuggu einir (sjá töflu 11).

Vinnustundum við heimaþjónustu fjölgar

Meðalfjöldi vinnustunda við heimaþjónustu á heimili voru 116 (2,5 stundir á viku) árið 2012 og hafði vinnustundum fjölgað um 5 frá fyrra ári og 2 frá árinu 2010. Á heimilum aldraðra var meðalfjöldi vinnustunda 111 árið 2010 en 106 árið 2011 og 109 árið 2012 (sjá töflu 10).

Skipting vinnustunda við heimaþjónustu eftir tegund þjónustu

Vegna ársins 2011 var í fyrsta sinn leitað upplýsinga um skiptingu vinnustunda við heimaþjónustu eftir tegund, hvort um er að ræða eingöngu þrif eða persónulega þjónustu eða hvoru tveggja. Með þrifum er átt við þjónustu sem eingöngu felst í þrifum húsnæðis og/eða fataþvotti. Persónuleg þjónusta er öll önnur þjónusta.

Um 34% vinnustunda við félagslega heimaþjónustu aldraðra árið 2012 voru við þrif eingöngu, rúm 5% var persónuleg þjónusta og loks tóku tæp 61% vinnustunda til hvoru tveggja, en það átti við tæp 55% vinnustunda árið 2011. Árið 2012 voru 77% vinnustunda veitt heimilum aldraðra sem búa einir og þar af voru nærri þrjú fjórðu heimili kvenna. Þrif eingöngu voru í meira mæli veitt heimilum hjóna/sambúðarfólks en þeirra sem búa einir.

Tafla 3. Hlutfallsleg skipting vinnustunda við félagslega heimaþjónustu við aldraða eftir tegund þjónustu og kyni 2011–2012

Table 3. Percent division of working hours on municipal home-help service to homes of the elderly by sex and type of service 2011–2012

Hlutfallsleg skipting Percent division	Alls Total	Karlar Males	Konur Females	Hjón/ sam- stunda búðar- fólk Couples	Fjöldi vinnu- stunda Number of working hours
2011					
Alls Total	100,0	100,0	100,0	100,0	•
Þrif eingöngu <i>Help on necessary practical duties</i>	42,6	40,8	37,7	56,2	(303.030)
Persónuleg þjónusta <i>Personal care</i>	2,8	2,2	2,7	3,5	(19.745)
Bæði þrif og persónuleg þjónusta <i>Both personal care and help on necessary practical duties</i>	54,7	57,0	59,6	40,3	(388.996)
Fjöldi vinnustunda <i>Number of working hours</i>		• (152.730)	(397.228)	(161.813)	(711.771)
2012					
Alls Total	100,0	100,0	100,0	100,0	•
Þrif eingöngu <i>Help on necessary practical duties</i>	34,0	31,5	31,2	43,4	(252.128)
Persónuleg þjónusta <i>Personal care</i>	5,2	3,3	4,6	8,7	(38.795)
Bæði þrif og persónuleg þjónusta <i>Both personal care and help on necessary practical duties</i>	60,7	65,2	64,3	48,0	(449.673)
Fjöldi vinnustunda <i>Number of working hours</i>		• (160.473)	(409.639)	(170.485)	(740.596)

Dagvistun barna á einkaheimilum

Börn sem nutu dagvistar

Árið 2012 nutu 1.945 börn dagvistar á einkaheimilum og hafði þeim fækkað um 112 (-5,4%) frá árinu á undan. Alls voru tæp 7% barna 0 til 5 ára í slíkri dagvistun árið 2012. Rúm 5% allra barna á fyrsta ári voru í dagvistun á einkaheimili og tæp 37% eins árs barna, en það eru börn sem ekki hafa náð leikskólaaldri.

Dvalartími barna í dagvistun

Árið 2012 dvaldi mikill meirihluti barna í dagvistun á einkaheimilum í 8 stundir eða lengur eða rúm 84% og átti það við um rúm 84% eins árs barna í slíkri dagvistun.

Tafla 4. Börn í dagvistun á einkaheimilum eftir aldri og lengd viðveru 2012
 Table 4. Children in daycare in private homes by age of children and daily attendance 2012

	Alls <i>Total</i>	Á fyrsta ári <i>first year</i>	1 árs <i>1 year</i>	2–5 ára <i>2–5 years</i>
Alls Total	1.945	247	1.667	31
5 klst. eða skemur <i>5 hours or less</i>	47	11	59	4
6 klst. <i>6 hours</i>	67	11	56	0
7 klst. <i>7 hours</i>	163	15	142	6
8 klst. <i>8 hours</i>	841	100	732	9
9 klst. <i>9 hours</i>	800	110	678	12
Hlutfallsleg skipting Percent division				
Alls Total	100,0	100,0	100,0	100,0
5 klst. eða skemur <i>5 hours or less</i>	2,4	2,0	2,3	12,9
6 klst. <i>6 hours</i>	3,4	4,5	3,4	0,0
7 klst. <i>7 hours</i>	8,4	6,1	8,5	19,4
8 klst. <i>8 hours</i>	43,2	40,5	43,9	29,0
9 klst. <i>9 hours</i>	41,1	44,5	40,7	38,7

Rúmlega fjögur börn að jafnaði á dagforeldri

Meðalfjöldi barna í gæslu á heimili voru 4,2 árið 2012, sem er örlítill fækkun frá árinu 2011. Rúm 7% dagforeldra voru karlar árið 2012 en árið 2011 voru karlar rúm 6% þeirra. Árið 2012 hafði 46% dagforeldra starfað 5 ár eða skemur en það átti við rúm 50% þeirra árið 2011. Árið 2012 hafði rúmlega 33% dagforeldra starfað 11 ár eða lengur en það átti við 31% þeirra árið 2011.

Tafla 5. Dagforeldrar eftir kyni og starfsaldri 2011–2012
 Table 5. Child minders in private homes by sex and period of employment 2011–2012

	Alls <i>Total</i>	5 ár eða skemur <i>5 year or less</i>	6 til 10 ár <i>6 to 10 years</i>	11 ár eða lengur <i>11 years or longer</i>	Heildsdagsbörn á dagforeldri <i>Full-time children per child minder</i>
2011					
Alls Total	472	237	89	146	4,4
Karlar <i>Male</i>	29	24	3	2	–
Konur <i>Female</i>	443	213	86	144	–
2012					
Alls Total	465	214	96	155	4,2
Karlar <i>Male</i>	32	24	6	2	–
Konur <i>Female</i>	433	190	90	153	–

Viðauki

Lög um fjárhagsaðstoð

Lög um félagsþjónustu sveitarfélaga (nr. 40/1991) tóku gildi í mars 1991. Samhliða féllu úr gildi framfærslulög frá árinu 1947. Í framfærslulögunum var fjallað um framfærslustyrki sveitarfélaga, en hugtakið fjárhagsaðstoð kom með tímanum í stað hugtaksins framfærslustyrkur. Fjárhagsaðstoð er samkvæmt lögunum síðasta úrræðið, lægsta öryggisnetið og beinist að þeim sem ekki geta séð fyrir sér og sínum (litið er á hjón/sambúðarfólk og börn yngri en 18 ára sem eina einingu) af eigin launatekjum, lífeyri eða bótum.

*Leiðbeinandi reglur
velferðarráðuneytis*

Félagsmálayfirvöldum sveitarfélaga er skylt að setja reglur um veitingu fjárhagsaðstoðar. Velferðarráðuneytið hefur gefið út leiðbeinandi reglur þar um skv. 21. gr. laga nr. 40/1991. Um er að ræða tvenns konar reglur. Annars vegar leið A framfærsla barna er talin með og hins vegar leið B framfærsla barna er ekki talin með. Við ákvörðun á fjárhagsaðstoð er grunnfjárhæð lögð til grundvallar og frá henni dregnar heildartekjur umsækjanda og maka ef við á.

Í báðum leiðum eru húsaleigu- og vaxtabætur ekki taldar til tekna. Gert er ráð fyrir að húsnæðiskostnaði verði fyrst og fremst mætt með þeim greiðslum. Í leið A teljast til heildartekna allar tekjur og greiðslur frá Tryggingastofnun ríkisins (nema barnalífeyrir), greiðslur úr lífeyrissjóðum og sjúkrasjóðum stéttarfélag, atvinnuleysisbætur, fæðingarorlofsgreiðslur, meðlög, barnabætur, mæðra-/feðralaun, leigutekjur o.s.frv. og koma til frádráttar grunnfjárhæð. Í leið B teljast allar sömu tekjur og í A til tekna nema meðlög, barnabætur og mæðra-/feðralaun sem eru undanþegin. Greiðslur vegna barna teljast ekki til tekna enda ekki reiknað með framfærslukostnaði vegna þeirra við mat á fjárförf í leið B öfugt við leið A.

Fram til ársins 2010 gaf ráðuneytið út leiðbeinandi reglur um grunnfjárhæð en ekki eftir það. Vegin meðalgrunnfjárhæð fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga til einstaklings 18 ára og eldri árið 2012 er 147.350 kr. á mánuði. *Grunnfjárhæðin* hækkar miðað við fjölskyldustærð eftir því sem hér segir:

Krónur	Grunnfjárhæð	Leið A		Leið B	
		Margföldunarstuðull	Fjárhæð	Margföldunarstuðull	Fjárhæð
Einstaklingur	147.350	1,0	147.350	1,0	147.350
Hjón / sambúðarfólk	147.350	•	•	1,6	235.760
Tveggja manna fjölskylda	147.350	1,6	235.760	•	•
Þriggja manna fjölskylda	147.350	1,8	265.230	•	•
Fjögurra manna fjölskylda	147.350	2,0	294.700	•	•
Fimm manna fjölskylda	147.350	2,2	324.170	•	•

*Meðalgrunnfjárhæð og reglur
sveitarfélaga um fjárhagsaðstoð
árið 2012*

Hagstofa leitaði upplýsinga um grunnfjárhæðir fjárhagsaðstoðar árið 2012 hjá sveitarfélögum. Meðalfjárhæð var 147.350 kr. en árið 2011 var meðalfjárhæð 141.167 kr. og hafði hækkað um 4,4% milli árána, en lækkað um 0,8% á föstu verðlagi. Eins og fram kemur í töflu 6 eru grunnfjárhæðir hærri á höfuðborgarsvæði en utan þess.

Árið 2012 hafa 58 af 60 sveitarfélögum með 250 eða fleiri íbúa (97%) sett sér reglur um fjárhagsaðstoð sem byggja annað hvort á viðmiði A eða B. Í þeim sveitarfélögum búa tæplega 100% íbúa sveitarfélaga að þessari stærð. Mikill meirihluti þeirra eru með reglur sem byggja á viðmiðum leiðar B. Þetta á við um 47 sveitarfélög þar sem búa 87% íbúa þessara sveitarfélaga.

Tafla 6. Reglur um fjárhagsaðstoð og grunnfjárhæð eftir sveitarfélögum 2012

Table 6. Municipal regulations on income support and basic amounts 2012

	Höfuðborgarsvæði <i>Capital region</i>			Önnur sveitarfélög <i>Other municipalities</i>	
	Alls <i>Total</i>	Alls <i>Total</i>	Reykja- vík		
Alls Total					
Fjöldi sveitarfélaga <i>Number of municipalities</i>	58	7	1	6	51
Meðalgrunnfjárhæð kr. <i>Average basic income support ISK</i>	147.350	153.149	157.493	141.103	130.809
Íbúafjöldi <i>Population</i>	318.220	205.221	119.632	85.589	112.999
Leið A Rule A					
Fjöldi sveitarfélaga <i>Number of municipalities</i>	11	1	•	1	10
Meðalgrunnfjárhæð kr. <i>Average basic income support ISK</i>	132.857	135.551	•	135.551	131.138
Íbúafjöldi <i>Population</i>	40.139	11.450	•	11.450	28.689
Leið B Rule B					
Fjöldi sveitarfélaga <i>Number of municipalities</i>	47	6	1	5	41
Meðalgrunnfjárhæð kr. <i>Average basic income support ISK</i>	147.700	153.403	157.493	141.419	130.574
Íbúafjöldi <i>Population</i>	278.070	193.770	119.632	74.138	84.300

Skilgreining félagslegrar
heimaþjónustu

Með félagslegri heimaþjónustu er átt við aðstoð til handa þeim sem búa í heima-
húsum og geta ekki séð hjálparlaust um heimilishald og persónulega umhirðu
sökum skertrar getu, fjölskylduaðstæðna, álags, veikinda, barnsburðar eða fötlunar.

Lög um félagslega
heimaþjónustu

Árið 1952 voru sett lög um heimilishjálp í viðlögum og voru þau í gildi allt fram til
ársins 1991. Á þessum tíma var sveitarfélögum ekki skylt að veita heimilishjálp
heldur var þeim heimilt að starfrækja slíka þjónustu. Hlutverk hennar var að veita
hjálp á heimilum þegar sannað var með læknisvottorði eða á annan hátt að hjálpar-
innar væri þörf um stundarsakir. Með þessum lögum var lagður grunnur að félags-
legri heimaþjónustu þó ýmsar breytingar hafi orðið á henni síðan, einkum þó er hún
varð lögbundin með lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga (nr. 40/1991). Reyndar
var öldruðum tryggð heimilishjálp í lögum frá 1971 og hafa aldraðir löngum verið
stærsti hópur þeirra sem njóta félagslegrar heimaþjónustu. Ríkissjóður greiddi
sveitarfélögum lengi vel $\frac{1}{3}$ hluta kostnaðar vegna heimilishjálpar við aldraða.

Dagvistun barna á
einkaheimilum.

Upplýsingar þær sem hér koma fram taka til barna sem vistuð eru hjá einstakling-
um sem hafa leyfi (viðurkenningu) sveitarfélags til gæslu barna gegn greiðslu. Í
flestum tilvikum niðurgreiða sveitarfélögin daggjöld vegna barnanna.

English summary

A total of 7,736 households received municipal income support in 2012, an increase by 21 (0.3%) from the year before. That is a trend break from the years before. From the year 2007 to 2011 the average increase was 860 households a year or from 4,280 households in the year 2007 to 7,715 in the year 2011. Households of single men without children (43.0%) and households of single women with children (27.1%) were as before the biggest groups receiving income support. In the year 2012 nearly half (48.3%) of recipients of municipal income support were unemployed and thereof nearly two third non-insured or 2,270 individuals.

In households receiving income support in the year 2012 there were 12,586 individuals or 3.9% of inhabitants in the country, thereof were 4,190 children (17 years of age or younger) or 5.3% of all children in the country. In the year 2011 there were 12,540 individuals, 3.9% of inhabitants in the country, who lived in households receiving income support, thereof 4,098 children or 5.1% of all children in Iceland.

In the year 2012, 8,387 households received municipal home-help service. More than four of every five of these households were households of the elderly or 6,800 (81.1%). That was an increase of 29 (0.3%) households from the year 2011. A total of 8,511 individuals or 20.5% of inhabitants 65 years or older were living in these homes. In the municipality of Reykjavík, little more than 24% of that age group received home-help service. The average number of hours worked per household receiving municipal home-help service in the year 2012 was 116 (2,5 hours per week) and had the average number increased by 5 hours from the year before. Nearly 34% of hours wear help on necessary practical duties only but the rest included personal service also.

In the year 2012 1,945 children were enrolled in daycare in private homes, an decrease by 112 (-5,4%) from the year before. That was little less than 7% of children at the age of 0 to 5 years in the country. There of were little more than 5% of all children in the first year and nearly 37% of children 1 year of age, but those are children that have not reached the pre-primary school age.

Tafla 7. Viðtakendur fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga og meðalgreiðslur 2011–2012Table 7. *Recipients of municipal income support 2011–2012*

	Fjöldi heimila <i>Number of homes</i>	Þar af nýir viðtakendur ¹ <i>Thereof new recipients¹</i>	Útgjöld, þús. kr. <i>Income support expenditure, thousand ISK</i>	Meðalfjárhæð fjárhagsaðst. á mánuði, kr. <i>Average monthly income support per home, ISK</i>	Meðalfjöldi mánaða greitt <i>Average number of months paid</i>
2011					
Alls Total	7.715	4.017	3.678.917	103.517	4,6
Höfuðborgarsvæði <i>Capital region</i>	5.705	2.865	3.002.352	108.706	4,8
Reykjavík	4.155	1.914	2.395.181	113.532	5,1
Önnur á höfuðborgarsvæði <i>Capital region, other</i>	1.550	951	607.171	93.096	4,2
Önnur sveitarfélög ² <i>Other municipalities²</i>	2.010	1.152	676.565	85.371	3,3
2012					
Alls Total	7.736	4.104	4.064.424	97.230	5,4
Höfuðborgarsvæði <i>Capital region</i>	5.690	3.139	3.335.316	101.944	5,7
Reykjavík	4.182	2.427	2.671.805	99.398	6,4
Önnur á höfuðborgarsvæði <i>Capital region, other</i>	1.508	712	663.511	113.673	3,9
Önnur sveitarfélög ² <i>Other municipalities²</i>	2.046	965	729.108	80.254	3,9

¹ Fengu ekki greitt á fyrra ári. *Did not receive support the year before.*² Önnur sveitarfélög með 250 eða fleiri íbúa. *Other municipalities with 250 or more inhabitants.*

Tafla 8. Viðtakendur fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga eftir fjölskyldugerð og aldri 2011–2012
Table 8. Families receiving social assistance from municipalities by type of family and age 2011–2012

Hlutfallsleg skipting <i>Percent division</i>							Fjöldi fjölsk./ heimila
	Alls <i>Total</i>	24 ára og yngri <i>years or younger</i>	25–39 ára <i>years</i>	40–54 ára <i>years</i>	55–64 ára <i>years</i>	65 ára og eldri <i>years or older</i>	<i>No. of families/ house- holds</i>
2011							
Fjölskyldur/heimili alls <i>Families/households, total</i>	100,0	31,3	41,8	19,2	5,3	2,3	•
Einstæðir karlar með börn <i>Single men with children</i>	1,9	0,1	0,9	0,8	0,1	0,0	(150)
Einstæðir karlar, barnlausir <i>Single men without children</i>	43,2	14,4	17,4	7,9	2,7	1,0	(3.336)
Einstæðar konur með börn <i>Single women with children</i>	26,8	6,7	14,8	5,0	0,2	0,0	(2.066)
Einstæðar konur, barnlausar <i>Single women without children</i>	19,5	9,1	4,7	3,2	1,6	0,9	(1.506)
Hjón/sambúðarfólk með börn <i>Married/cohabiting couples with children</i>	5,9	0,7	3,2	1,7	0,2	0,0	(455)
Hjón/sambúðarfólk, barnlaus <i>Married/cohabiting couples without children</i>	2,6	0,3	0,8	0,6	0,5	0,5	(202)
Fjöldi fjölskyldna/heimila <i>Number of families/households</i>	•	(2.417)	(3.228)	(1.480)	(409)	(181)	(7.715)
2012							
Fjölskyldur/heimili alls <i>Families/households, total</i>	100,0	30,4	42,7	18,7	5,9	2,2	•
Einstæðir karlar með börn <i>Single men with children</i>	2,1	0,2	1,0	0,8	0,1	0,0	(161)
Einstæðir karlar, barnlausir <i>Single men without children</i>	43,0	14,2	17,4	7,7	2,8	0,9	(3.326)
Einstæðar konur með börn <i>Single women with children</i>	27,1	6,5	15,2	5,1	0,3	0,0	(2.098)
Einstæðar konur, barnlausar <i>Single women without children</i>	19,9	8,8	5,3	3,0	1,9	0,9	(1.540)
Hjón/sambúðarfólk með börn <i>Married/cohabiting couples with children</i>	5,5	0,6	3,4	1,4	0,2	0,0	(429)
Hjón/sambúðarfólk, barnlaus <i>Married/cohabiting couples without children</i>	2,4	0,2	0,5	0,7	0,7	0,4	(182)
Fjöldi fjölskyldna/heimila <i>Number of families/households</i>	•	(2.353)	(3.301)	(1.450)	(459)	(173)	(7.736)

Tafla 9. Íbúar á heimilum viðtakenda fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga eftir aldri og sveitarfélögum 2011–2012

Table 9. Members of municipal income support households by age and region 2011–2012

		17 ára og yngri	18–24 ára	25–39 ára	40–54 ára	55–64 ára	65 ára og eldri
	Alls <i>Total</i>	<i>years or younger</i>	<i>years</i>	<i>years</i>	<i>years</i>	<i>years</i>	<i>years or older</i>
Fjöldi íbúa <i>Number of inhabitants</i>							
2011							
Alls <i>Total</i>	12.540	4.098	2.493	3.551	1.699	481	218
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	8.632	2.553	1.778	2.612	1.204	331	154
Reykjavík	6.370	1.944	1.248	1.912	883	256	127
Önnur sveitarfélög <i>Other municipalities</i>	2.262	609	530	700	321	75	27
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	3.908	1.545	715	939	495	150	64
2012							
Alls <i>Total</i>	12.586	4.190	2.411	3.604	1.648	530	203
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	8.988	2.909	1.713	2.653	1.173	387	153
Reykjavík	6.514	2.039	1.231	1.935	887	301	121
Önnur sveitarfélög <i>Other municipalities</i>	2.474	870	482	718	286	86	32
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	3.598	1.281	698	951	475	143	50
Hlutfall af aldurshópum							
<i>Percent of age groups</i>							
2011							
Alls <i>Total</i>	3,9	5,1	7,4	5,3	2,7	1,4	0,5
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	4,2	5,1	8,4	5,8	3,0	1,5	0,6
Reykjavík	5,4	7,2	9,8	6,9	3,8	1,9	0,8
Önnur sveitarfélög <i>Other municipalities</i>	2,7	2,7	6,3	4,0	1,9	0,8	0,3
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	3,4	5,2	5,8	4,4	2,1	1,2	0,4
2012							
Alls <i>Total</i>	3,9	5,3	7,1	5,4	2,6	1,5	0,5
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	4,4	5,8	8,0	5,9	2,9	1,7	0,6
Reykjavík	5,4	7,5	9,6	7,0	3,8	2,2	0,8
Önnur sveitarfélög <i>Other municipalities</i>	2,9	3,8	5,6	4,2	1,7	0,9	0,3
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	3,1	4,4	5,7	4,4	2,1	1,1	0,3

¹ Önnur sveitarfélög með 250 eða fleiri íbúa. *Other municipalities with 250 or more inhabitants.*

Tafla 10. Fjöldi vinnustunda¹ við heimaþjónusta sveitarfélaga eftir tegund heimila 2011–2012Table 10. Number of hours¹ of service given to households receiving municipal home-help service 2011–2012

	Fjöldi heimila Number of inhabitants in households	Fjöldi heimilis- manna Number of households	Hlutfall 65 ára og eldri Percent of 65 years and over	Meðalfjöldi vinnustunda á heimili á ári ² Average hours worked per household ²			
				Þrif ein- göngu Necessary Alls Total	Persónuleg þjónustua eingöngu Only personal care	Bæði þrif og persónu- leg þjón. Both personal care and help on nec. pract.	
2011							
Heimili alls <i>Households, total</i>	8.358	11.387	•	110	44	6	60
Heimili aldraðra <i>Homes of the elderly</i>	6.687	8.386	20,9	106	45	3	58
Fatlaðir á heimili <i>Handicapped in households</i>	1.217	1.891	•	134	37	15	82
Önnur heimili <i>Other households</i>	454	1.110	•	102	42	30	29
2012							
Heimili alls <i>Households, total</i>	8.387	11.508	•	116	36	10	70
Heimili aldraðra <i>Homes of the elderly</i>	6.800	8.511	20,5	109	37	6	66
Fatlaðir á heimili <i>Handicapped in households</i>	1.077	1.886	•	174	34	29	111
Önnur heimili <i>Other households</i>	510	1.111	•	92	25	26	41

¹ Fjöldi heimila og vinnustunda allt árið. Number of households and hours worked the whole year.² Með þrifum er átt við þjónustu sem eingöngu felst í þrifum húsnæðis og/eða fataþvotti. Persónuleg þjónusta er öll önnur þjónusta. Necessary practical duties are cleaning of households and/or washing of cloths. Personal service include all other services.

Tafla 11. Íbúar á heimilum aldraðra sem njóta heimaþjónustu sveitarfélaga eftir tegund heimila, kyni og aldri 2011–2012

Table 11. Members of the elderly households receiving municipal home-help service by type, sex and age 2011–2012

	2011			2012		
	Alls <i>Total</i>	Ein- hleypir <i>Single</i>	Giftir/ í sambúð <i>Married/ cohabiting</i>	Alls <i>Total</i>	Ein- hleypir <i>Single</i>	Giftir/ í sambúð <i>Married/ cohabiting</i>
Fjöldi <i>Number</i>						
Alls 65 ára og eldri						
<i>Total 65 years and older</i>	8.386	4.988	3.399	8.511	5.089	3.422
65–74 ára <i>years</i>	1.675	859	815	1.692	884	808
75–79 ára <i>years</i>	1.762	922	839	1.720	918	802
80 ára og eldri <i>years and older</i>	4.950	3.206	1.744	5.099	3.287	1.812
Karlar alls <i>Males total</i>						
<i>Total 65 years and older</i>	3.104	1.405	1.699	3.115	1.404	1.711
65–74 ára <i>years</i>	695	287	408	681	277	404
75–79 ára <i>years</i>	697	277	420	661	260	401
80 ára og eldri <i>years and older</i>	1.713	841	872	1.773	867	906
Konur alls <i>Females total</i>						
<i>Total 65 years and older</i>	5.282	3.583	1.699	5.396	3.685	1.711
65–74 ára <i>years</i>	980	572	408	1.011	607	404
75–79 ára <i>years</i>	1.065	645	420	1.059	658	401
80 ára og eldri <i>years and older</i>	3.237	2.365	872	3.326	2.420	906
Hlutfall aldurshópa						
<i>Percent of age groups</i>						
Alls 65 ára og eldri						
<i>Total 65 years and older</i>	20,9	12,4	8,5	20,5	12,3	8,2
65–74 ára <i>years</i>	7,9	4,0	3,8	7,6	4,0	3,6
75–79 ára <i>years</i>	23,4	12,2	11,1	22,8	12,2	10,6
80 ára og eldri <i>years and older</i>	43,6	28,2	15,3	43,7	28,2	15,5
Karlar alls <i>Males total</i>						
<i>Total 65 years and older</i>	16,7	7,6	9,2	16,1	7,2	8,8
65–74 ára <i>years</i>	6,6	2,7	3,9	6,1	2,5	3,6
75–79 ára <i>years</i>	20,1	8,0	12,1	18,8	7,4	11,4
80 ára og eldri <i>years and older</i>	37,3	18,3	19,0	37,0	18,1	18,9
Konur alls <i>Females total</i>						
<i>Total 65 years and older</i>	24,5	16,6	7,9	24,4	16,6	7,7
65–74 ára <i>years</i>	9,1	5,3	3,8	9,0	5,4	3,6
75–79 ára <i>years</i>	26,1	15,8	10,3	26,2	16,3	9,9
80 ára og eldri <i>years and older</i>	47,8	35,0	12,9	48,4	35,2	13,2

Tafla 12. Börn í dagvistun á einkaheimilum eftir aldri og landsvæðum 2011–2012

Table 12. Children in daycare in private homes by age of children and region 2011–2012

	Alls <i>Total</i>	Á fyrsta ári <i>first year</i>	1 árs <i>1 year</i>	2 ára <i>2 years</i>	3 ára <i>3 years</i>	4 ára <i>5 years</i>	5 ára <i>6 years</i>
2011							
Alls Total	2.057	294	1.711	46	1	5	-
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	1.485	181	1.290	14	–	–	–
Reykjavík	844	102	731	11	–	–	–
Önnur <i>Other</i>	641	79	559	3	–	–	–
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	572	113	421	32	1	5	–
2012							
Alls Total	1.945	247	1.667	17	9	4	1
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	1.387	190	1.184	8	3	1	1
Reykjavík	785	119	654	7	3	1	1
Önnur <i>Other</i>	602	71	530	1	–	–	–
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	558	57	483	9	6	3	–
Hlutfall af aldurshópum							
Percent of age groups							
2011							
Alls Total	7,4	6,6	35,6	1,0	0,0	0,1	–
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	8,2	6,2	40,8	0,4	–	–	–
Reykjavík	8,3	6,1	41,2	0,6	–	–	–
Önnur <i>Other</i>	8,0	6,3	40,3	0,2	–	–	–
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	6,0	7,3	25,6	2,1	0,1	0,3	–
2012							
Alls Total	6,9	5,4	37,1	0,3	0,2	0,1	0,0
Höfuðborgarsvæði <i>Capital area</i>	7,6	6,4	40,5	0,3	0,1	0,0	0,0
Reykjavík	7,6	6,7	38,9	0,4	0,2	0,1	0,1
Önnur <i>Other</i>	7,5	5,9	42,7	0,1	–	–	–
Önnur sveitarfélög ¹ <i>Other municipalities¹</i>	5,8	3,6	30,9	0,5	0,4	0,2	–

¹ Önnur sveitarfélög með 250 eða fleiri íbúa. *Other municipalities with 250 or more inhabitants.*

Hagfíðindi **Heilbrigðis-, félags- og dómsmál**
Statistical Series ***Health, social affairs, justice***

98. árg. • 34. tbl. 2013:1

ISSN 0019-1078

ISSN 1670-4673 (prentútgáfa *print edition*) • ISSN 1670-4681 (rafræn útgáfa *PDF*)

Verð kr. *Price* ISK 900 • € 7

Umsjón *Supervision* Kristinn Karlsson • kristinn.karlsson@hagstofa.is

Sími *Telephone* +(354) 528 1000

© Hagstofa Íslands *Statistics Iceland* • Borgartúni 21a 150 Reykjavík Iceland

Bréfasími *Fax* +(354) 528 1099

Öllum eru heimil afnot af ritinu. Vinsamlegast getið heimildar. *Please quote the source.*

www.hagstofa.is/hagtidindi www.statice.is/series